

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İdjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxvième ANNÉE

15 Juin 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 323

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye
için: 2 1,2, Âla kâğıdı
5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi altıncı sene

15 Haziran 1931

İstikbalin din yokluğu [1]

L'Irreligion de l'avenir

YAZAN : I. M. GUYAU

Tabi'atle rekabete girişecek kadar kuvvetli remy [Projection] vâsıtalarına malik olsaydık, bir top güllesile, ikinci bir dafa daha hareket vermeye muhtac olmaksızın Arza ebedi bir peyk yapı bilirdik. Tabi'atda elde edilmiş bir netice lâ yezaldır. da'imidir. Elde edilmiş bir terakki, şe'nî ise ve geçici değilse ve fazla olarak tam bir sûrette kendi kendisi için şü'urlu ise, geriye dönmeyi gayri mümkün kılar.

On sekizinci 'asırda dinlere karşı hücum, ez cümle A priori principler tarafdarı ve bir i'tikadın saçmalığı isbat olunur olunmaz, bu i'tikadın işi bitirilmiş olacağına kanî filosoflar tarafından tevcih olundu. Zamanımızda bu hücum ez cümle, ma veka' [Le fait] için

kât'i bir hürmetleri olan ve bunu kanun mertebesine çıkaran, mutebehhir hayatlarını her şekilde ma'nasızlık [Absurdité] ortasında geçiren ve kendileri için, gayri 'aklî [L'irrationnel] i'tikadların bir mahkûmiyyet olacak yerde ba'zan bir imtidat şartı olan mü'errihler tarafından icra olunmaktadır.

Dinleri takdir etmek için, on sekizinci ve on dokuzuncu 'asırlarda alınmış olan iki nokta'î nazar bundan hasıldır. On sekizinci 'asır dinlerden teneffür eder ve onları tahrib etmek ister, on dokuzuncu 'asır dinleri tetebbu' eder ve nihayet bu kadar güzel bir tetebbu' mevzu'unun ortadan kalkdığını görmeyi tasmin etmez. Mü'errihin şî'ari şudur : « Olmuş olan, olacak », [2] mü'errih, bittabi', istikbale 'aid

kavrayışını tamamen mazi üzerinden kopye etmeye mütemayildir.

İnkılabların aczine şahid olduğundan, her vakit mü'errih anlamaz ki beşerî mevcudları ve i'tikadlarını tanımaz bir derece değiştiren ve eşyayı köklerine kadar istihaleye uğratan tam tekâmüller ola bilir.[1]

[1] Zaten gayri mu'tekid olan nüktedanlardan biri bana yazıyor :

« Dinle meşğul oluyorsunuz, demek henüz bir din var ! dinden geçemeyen kimseler için ne a'lâ » Bu şaka münevver Fransızların büyük bir kısmının vâz'iyeti ruhîyyelerini tamamı temamina icmal eder. dinin halâ durduğuna derin bir hayret izhar ederler ve bizzat bu hayretlerinden dinin luzumuna kana'atlerini istihrac ederler. O zaman bagteleri hemen hemen dindarlığa ihtiram olur.

Şübhesiz mevzu' dinler fi'len mevcuddurlar ve daha uzun müddet mevcud olacaktırlar ve madame ki mevcuddurlar, hikmeti mevcudîyetleri vardır. Fakat bu hikmetler, bu sebebler günden güne azalmak da lâzımdır, çünkü, günde güne mu'tekidlerin 'adedi azalmaktadır.

SEVMEK CİHANIN CANI

Mu'tekid kâfiriz, i'tikadımız,
Sevmenin Allaha can olduğudur ;
İçdiğimiz bezmi 'işretimizde,
Nâ Mutenahilik susuzluğudur .

29 Mart 1931 AB. DJ.

Bir hakkın önünde eğilindiği gibi bir ma veka'in önünde serfru edileceğine, insan kendi kendisine demelidir ki maveka' ta'dil edilerek bu ma veka'in hikmeti vücudu ta'dil ve tay olunur. Önünde dinleri rûc'at ettirerek yeni şime[Esprit moderne]dinlerin hayat hakkına her gün daha az malik olduklarını meydana koyuyor. Ba'zi kimselerin dinden halâ vaz geçmemelerine gelince bundan daha doğru bir şey yoktur. Fakat dinden vaz geçemedikleri müddetce din onlar için mevcud olacaktır ; bu cihetden bizim hiç bir endişemiz yoktur ; kendilerinde kana'at mütezil oldukca bu keyfiyet zekâlarının, artık cebbar bir ka'ideye muhtac olmayacak derecede tevssu' ettiğinin bürhanı olacaktır . Ahadi nâs için de iş aynı merkezde olur. Terakkiyi inkâr için intikallerin [« Transition » ların] luzumu üzerine istinad etmek kadar hiç bir şey safdilâne değildir : Bu, insan adımlarının küçüklüğünün nazara alarak bundan, ileriye doğru yürümenin imkânsızlığını, taş yapışmış istirdiyenin, bağlanmış olduğu kayanın içinde ebediyyen donmuş, tahaccur etmiş Mytilus mustehasesinin hareket etmek imkânsızlığına mumasıl bir imkânsızlığı istintac etmek istemek gibi olur.

[1] Baş tarafları 310, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320 ve 322 numrulu nushalarımızda .

[2] « Ce qui a été, sera . »

SHAKESPEARE in şah eserlerinden MACBETH in tahlili :

Macbeth (1606). — Kıskançlık dramından sonra hırsı cah dramı. Vak'a xı inci 'asır da İskoçyada geçer. **Macbeth**, İskoçya kralı **Duncan** in akrabasıdır. Bir kıyamı muvaffakiyyetle tenkil etmiştir. Bu muvaffakiyyetine mükâfat olarak kendisine Glamis «**Thane**» [1] ligi verilmiştir. Harbden, arkadaşı **Banquo** ile 'avdet ederken **Macbeth** ıssız bir çalılıktan geçer: Üç cadı karı görür. Bu cadılar kendisine **Kawdor Thane** i, sonra da Kral olacağını haber verirler. Tam o sırada bir sa'i gelir, **Macbeth** i **Kawdor « Thane »** i diye selamlar. Kehanetin bir kısmı çıkmış bulunuyor. **Macbeth** zevcesine bir mektub gönderir. Bu mektubda, muvaffakiyyetini ve cadı karıların verdikleri haberi ve kralın iki oğlile yakında gelüb **Inverness** kasrında kendilerine misafir olacağını bildirir.

Lady Macbeth, zevcine, krallık tacını elde etmek için bu fırsatı kaçırmamak lâzım geldiğini söyler: Kral **Duncan** tekrar uyanamayacak! **Macbeth** misafirini vurmakta tereddüd eder, fakak zevcesinin iradesi, arzusu, bunu yapmaya onu icbar eder. **Macbeth** 'adetâ bir «**Hypnotisé**» dir. Bir nevi bursam [Hallucination] halinde karanlıkda elinin yetiyeceği bir noktada bir hançer gürdüğüne ka'il olur. **Duncan** yatağında katl edilmiş bulunur.

Macbeth bu vak'a huzurunda mütehayyirlik ve hiddet rolü keser. Kralın muhafaza memurları olan zabıtları uyurken **Macbeth** öldürür. Fakat o günden itibaren vicdan 'azabı **Macbeth** i işkence altına alır.

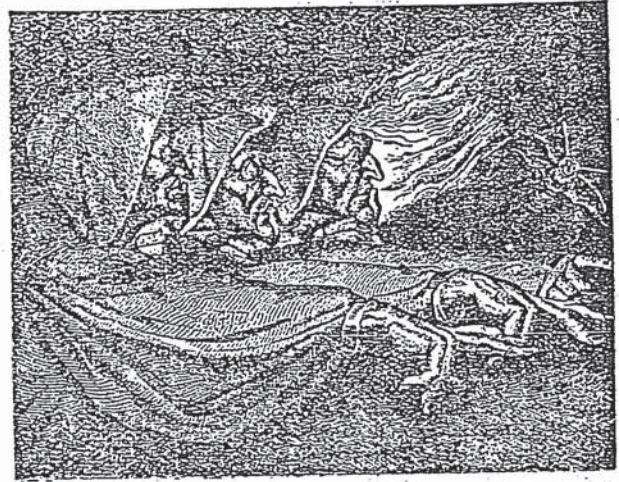
Etrafında, cinayetin fa'ili olduğunda şüphe edenler ve Efendilerinin ya'ni kralın intikamını almak isteyenler zuhur eder. **Macbeth** ez cümle **Banquo** dan çekinir. Cadı karılar **Banquo** ya senin oğlun kral olacak demişlerdi. **Banquo** yu **Macbeth** öldürtür fakat oğlu kâtillerin elinden kaçır kurtulur. 'Aynı gün **Macbeth** ileri gelen başlıca Gênerallara büyük bir ziyafet verir. Her kes sufrada yerlerine

[1] **THANE** za'ım demektir. Şûrâyı kralide bulunmak hakkile bir tımar tasarrufunu tazammun eden bir unvan. Bizde lafzen ve ma'nen **KHAN** kelimesine benzer.

oturur ve **Lady Macbeth** zevcini yerine oturmaya da'vet eder ... Fakak **Macbeth**, **Banquo** nun kana batmış hayaletini **Macbeth** e mahsus yere oturmuş görür.

Sufrada oturacak yer yok!

diye bağırır. İki da'fa bu bürsâmın baziçesi olur. Da'vetliler bir şey görmezler. **Shakespeare** vîcdan azabının kudretini bize burada fevkîna çıkılamayacak bir derecede güzel ve eyi his ettirmiştir.



MACBETH in üç cadı karısı
[H. FUSELYN in bir resmine nazaran.]

Hulâsa, cinayetle kazandığı krallık tacını muhafaza etmek için **Macbeth** harb etmeye mecbur olur. Maktul kral **Duncan** ın oğlu **Malcolm** harb açmıştır, kendisine 'asker vermiş olan İngiltere kralı tarafından muzaheret görüyor. **Macbeth** zevcesinin delirdiğini ve öldüğünü görür. Bununlaberaber **Macbeth** şeci'ane kendisini müdafa'a eder. Cadı karılar Birman ormanı kendisine karşı harekete gelmedikçe mağlub olmayacağını söylemişlerdi! Fakat hasm ordunun 'askerlerinin her biri ormandan bir dal kesmiş ve bu dalı kendilerine siper ederek yürümektedir. Orman harekete gelmiş **Macbeth** in üzerine yürüyor! Zevcesini ve çocuklarını **Macbeth** in evvelce öldürtmüş olduğu **Malcolm**, şiddetle hücum icra eder. **Macbeth** maktul düşer, **Malcolm** İskoçya kralı i'lan olunur.

[**SHAKESPEARE**, Hayatı ve eserleri ve **HAMLET** adlı ve Ma'arif Vekâletince tab' edilecek kitabımızdan.] AB. DJ.